

Živé slová

Alexander Dubček, ktorý sa narodil 27. novembra 1921, jedna z najznámejších postáv slovenských a česko-slovenských dejín, sa zapísal do európskeho a svetového povedomia v 20. storočí svojou mnohoročnou činnosťou človeka a politika. Cítil potrebu doby. Napriek ľudským a politickým peripetiám ostal vo svojom vnútri „držiteľom“ jednej životnej línie spojenia humanizmu a demokracie. Sám sa z toho vyznal pri udeľovaní čestného doktorátu na univerzite Komenškého v Bratislave v decembri roku 1991, keď povedal:

„Som stúpencom mravného poňatia politiky. Mravnosť mi splyva s humanitou. Humanita a nie násilie je mojím programom.“

Ľudia jeho formátu pôsobili na spoločnosť a dávali jej nádej.

PhDr. Jozef Žatkuliak, CSc.
Historický ústav SAV

Alexander Dubček od narodenia po dnešok

Tí, ktorí sa zaoberajú charakterom slovenskej spoločnosti na prelome 19. a 20. storočia a pohybovali sa blízko osobnosti Alexandra Dubčeka vedia, prečo ho mnohí občania, hlavne tí, ktorí ho poznali počas jeho a svojich životov v rokoch 1968 a 1989 stále akceptujú a zaraďujú v známom historickom trojuholníku slovenských velikánov Štúr – Štefánik – Dubček na prvé miesto.

Výber jeho prejavov, článkov a rozhovorov s ním je z obdobia rokov 1963 – 1992 zásluhou zostavovateľov Jozefa Žatkuliaka a Ivana Laluhu, prostredníctvom vydavateľstva Slovenskej akadémie vied VEDA, uverejnený vo veľmi hodnotnej knižnej publikácii pod názvom Alexander Dubček od totality k demokracii. Nemám ambície, ani sa to nepatrí, aby som vo svojom príhovore konkretizoval detailne to, čo je v spomenutej knihe publikované.

Keďže môj život bol už od ranej mladosti poznačený statočným srdcom Alexandra Dubčeka a jeho životnými postojmi v konkrétnych situáciách, na ktoré si sám dobre pamätám, pre moje

vnútro a svet vokol mňa je v deň jeho nedožitého 99. narodenia dosť podstatné zopakovať, že patrí medzi takých, ktorí sa mohli dotýkať vlastenca, demokrata, humanistu a Európana po jeho smrti i tých, ktorí ho svojimi životmi, výsledkami svojej práce, osobnými postojmi rešpektovali a rešpektujú do dnešných dní ako slušného a veľmi tolerantného človeka v politike i živote.

Tie mená a priezviská získali rešpekt a prirodzenú úctu v mnohých krajinách. Mám na mysli napríklad Hansa Dietricha Genschera, bývalého ministra zahraničných vecí Nemecka, alebo profesora ekonómie Guida Gambetta z Talianska, ktorý bol dekanom na Bolonskej univerzite v Taliansku, či bývalého šéfa europarlamentu Enriqué Baróna Crespa, ktorý udeľoval Alexandrovi Dubčekovi Sacharovovu cenu, ale mohol by som spomínať i ďalších. Viacerých som mohol spolu so synom Alexandra Dubčeka, Pavlom Dubčekom stretnúť osobne a rozprávať sa s nimi počas výstav Alexander Dubček – demokrat, humanista, Európan.

Dnes, aby som bol konkrétnejší, práve 27. novembra, presne 99 rokov od narodenia nášho vlastenca a velikána, cítim povinnosť túto výstavu zopakovať znova vo viacerých slovenských mestách, ale i mestách Európy. Hlavne preto, lebo myšlienky a osobná statočnosť Alexandra Dubčeka nevymreli. Zároveň si kladiem v období COVIDu 19 otázku: Môžu vymrieť humanistické tradície európskej politiky, alebo výsostné rešpektovanie odbornosti vo všetkých oblastiach našej existencie?

Aj na tieto otázky skúsme hľadať odpovede prostredníctvom životných prístupov samotného Alexandra Dubčeka počas jeho života na planéte Zem. Ak sa skutočne hlbšie napísaným zaoberáme, učebnicové príklady sa odzrkadlili v tomto smere už v rodinnom prostredí Alexandra Dubčeka a tiahli sa celým jeho životom. Žiadne priority osobnostného úspechu. Hľadanie dobra, zdravia pre všetkých a sociálneho zmieru figurujú v obsahoch približovania jeho života. V hodnoto-

vom vzorci figurujú pri mene a priezvisku Alexander Dubček na poprednom mieste spravodlivosť, statočnosť, ľudskosť, humanita, odbornosť, sociálna spravodlivosť je spájaná s antifašizmom a vlastenctvom. Bez stopy narcizmu, dôležitosti upozorňovania na silu vlastnej funkcie v akomkoľvek spoločenskom zoskupení. Také zostávajú realie aj pre rok Alexandra Dubčeka, ktorý vyhlásila Spoločnosť slovenských velikánov od 27. novembra 2020 do 27. novembra 2021 termínovým ohraňením pre konkrétne odpočty mnohých a mnohými, ktorí sa hlásia verejne k statočným, humanistom, patriotom či vlastencom, odborníkom, sociálne citiacim a dobrosrdečným všade tam, kde pôsobia. Je to výzva k prinášaniu dobra, pokoja a zdravia pre najširšie vrstvy obyvateľstva.

Neviem v tej chvíli, koľkí budú čítať tento úvodný článok v printovom médiu Slovenskí velikáni.

(pokračovanie na 2. strane)

Putovná výstava „Alexander Dubček v našich dejinách“ sa tešila v Slovenskej republike veľkej pozornosti. Do kroniky tejto výstavy sa v Hnúšti podpisuje prezident Spoločnosti slovenských velikánov JUDr. Jozef Škultéty, jej hlavný organizátor. foto: archív SSV

V čísle prinášame:

• Úvodník z pera prezidenta Spoločnosti slovenských velikánov JUDr. Jozefa Škultétyho
viď strany 1–2

• Autentické spomienky najbližších priateľov A. Dubčeka, profesora Ivana Laluhu, docenta Pavla Poláka, pani Dany Hermanovej
viď strany 2,3,7

• Rozhovor s rektorom Univerzity Alexandra Dubčeka v Trenčíne
viď strany 4–5

**Prijemné prežitie sviatkov
Vianoc a PF 2021
praje čitateľom redakcia
Slovenskí velikáni**

Bradlo

Cestičkou už vyšliapanou a chodníkom poza les,
idem pozrieť hrde Bradlo, každým rokom, tak aj dnes.
Štyri stĺpy hrdo stoja, v strede veľká urna je
písmená nám prezrádzajú, meno nášho velikána každý vie!
Slovenského ľudu dieťa, vo svete ho nemal nik,
Zomrel zradou – tiež priateľa, pilot, vedec, Štefánik.
Spomínam na neho s úctou, rodáka tu, z Košarísk.
Čestný bol a falše nemal, predčasne však musel ísť...
Národ verný nezabudol, postavil mu mohylu,
nad Brezovou v diaľ tak hľadá, tiché miesto hrdinu.
Pomník chátra, kameň bledne, nesmie sa oň starať nik,
Verný Slováč nezabudne, že bol veľký bojovník.
Sú to slová, z hĺbky srdca, keď to čítaš, veru, ver,
z úcty nášmu rodákovi – autor
Lubor Goldbecher!

Zamyslenie sa nad odkazom aj pre roky budúce

Profesor Ivan Luluha

Všeobecné súvislosti

Každý národ mal a má vo svojej histórii významných dejateľov – vedcov, politikov, kňazov, či ľudí iných profesií, ktorí boli trvalo spojení s medzníkmi jeho rozvoja a stali sa osobnosťami a symbolmi, ktoré si verejnosť dlhodobo ctí a je na nich hrdá.

Pokiaľ sa uskutočňovali v minulých rokoch prieskumy verejnej mienky, tak na prvých miestach naj dôveryhodnejších a naj uznávanejších osobností na Slovensku boli Ľudovít Štúr, Milan Rastislav Štefánik a Alexander Dubček. V poradí sa striedali podľa výročí a udalostí spätých s ich životom, či pôsobením v historicky významných obdobiach.

Pri hodnotení významných osobností je potrebné vziať do úvahy charakter a možnosti doby, v ktorej pôsobili.

Vyhne sa tým jednostrannému, často ideologicky úzko stranícko-politickému a či konfesijnému pohľadu a vnášaniu súčasných predstáv a možností do doby minulej. Existuje jedno kritérium, ktoré umožňuje viac-menej korektný pohľad a hodnotenie osobností a síce – ako daná osobnosť v podmienkach danej doby prispela, resp. sa snažila prispieť k sociálno-ekonomickému a k národnému rozvoju spoločnosti, ako prispela k zlepšeniu spôsobu a kvality života obyvateľov krajiny v celku. Preto je treba s uznaním hodnotiť iniciatívu Jozefa Škultétyho spojenú so vznikom Spoločnosti slovenských veľikánov, ktorá sa bude venovať odkazu významných osobností Slovenska.

K našim dejinám sme sa správali často a to ešte aj dnes pomerne macošsky. Ako-

by sme boli len v závese iných národov. A pritom máme byť aj my na čo hrdí. Len potrebujeme naše dejiny „zaluďniť“ tými, čo si to zaslúžili a pozdvihnúť naše národné sebedovolenie. Poukázať na významné osobnosti, aj keď počtom nie veľkého národa, ktorí zanechali svoju stopu a ohlas aj v širšom európskom priestore. Nie preto, že by sme sa chceli vyvyšovať nad iných, ale aby sme ukázali, že sme dlho rovnoprávni s inými, napriek tomu, že v dôsledku nepriaznivých historických okolností sme zostávali sedieť v čakárni dejín (I. Kružliak).

Významné osobnosti našich dejín svojím životom, spoločensky prospešnou aktivitou nám zanechali odkaz, príklad, vzor a či podnet aj pre dnešok, a preto by sme nemali na nich zabúdať. Ak Ľudovít Štúr je oprávnené spájaný s fenoménom „národ“ a Milan Rastislav Štefánik s fenoménom „štát“, tak Alexander Dubček vniesol do rozpravy a realizačnej praxe fenomén „sociálny“, ktorý má zdroj v humanizme.

V najvšeobecnejšej rovine odkaz A. Dubčeka je obsiahnutý v jeho aktívnej verejnej politickej činnosti, účasti na základných spoločenských udalostiach a zmenách ako boli: Slovenské národné povstanie 1944, obrodný demokratizačný proces z roku 1968 a novembrová zmena 1989. Pritom A. Dubček bol v rokoch 1968 a 1989 nielen objektom dejinných udalostí, ale vtlačal im aj svoju neopakovateľnú osobnostnú pečať.

Odkaz Alexandra Dubčeka pri systémovom prístupe k nemu môžeme analyzovať a interpretovať v nasledujúcich oblastiach:

- 1) v programovej,
- 2) v jeho pôsobení v reálnej politickej praxi – veľmi zjednodušene povedané ide o štýl a metódy politiky, ktorými realizoval obsah svojej politiky,
- 3) v životných hodnotových orientáciách, ktoré boli východiskom pre jeho pôsobenie v obidvoch predchádzajúcich oblastiach,
- 4) v osobnostných charakterových danostiach.

Vecné podklady k uvedenému sú obsiahnuté v jeho prejavoch, verejných vystúpeniach doma i v zahraničí, rozhovoroch pre médiá, zachovaných písomnostiach a sú dokumentačne spracované v rôznych zborníkoch a archívnych materiáloch. Uvád-

zam to preto, že o máloktoľom politikovi sa v tlači objavilo a naďalej objavuje toľko dezinformácií ako o Alexandrovi Dubčekovi. Jednotlivé sporné momenty sa nafukujú, dokonca i fabulujú. Počas dvadsiatich rokov normalizácie to boli hanobenia zo strany vtedajšej KSC a v nasledujúcich tridsiatich transformačných rokoch sú zas zdôrazňované akoby negatívne momenty tými, ktorí v ňom ešte i dnes vidia „súpera“ pre neustále veľký kredit v očiach veľkej časti demokratickej verejnosti doma i v zahraničí. V poslednom období to žiaľ súvisí aj s plošnou negáciou všetkého, čo sa po druhej svetovej vojne u nás udialo.

K vecnej stránke odkazu Alexandra Dubčeka

Programová stránka odkazu A. Dubčeka súvisí s jeho predstavou – víziou sociálne spravodlivej spoločnosti, ktorá vytvorí podmienky, aby každý človek mohol využiť svoj osobnostný potenciál a žil dôstojným životom. V podstate akoby jednoduché, a predsa, aj keď sa v dejinách o to ľudstvo viackrát usilovalo, zatiaľ sa to neuskutočnilo.

K úvahe o sociálne spravodlivej spoločnosti A. Dubček dospel postupne, najmä v rodinnom prostredí. Ako napísal vo svojich pamätiach (Nádej zomiera posledná, Práca, Bratislava 1993, s. 9): „Počal ma pár slovenských socialistických rojkov, ktorí emigrovali do Chicaga.“ Jeho rodičia v hľadani práce a svojej vízie otestovali USA. Po vzniku ČSR sa nakrátko vrátili do vlasti. No už v roku 1925 odchádzajú s medzinárodným družstvom Interhelpe do ZSSR (do oblastí v strednej Ázii, Kirgizska a Nižného Novgorodu) spolu s trojročným Alexandrom a o niečo starším Júliusom. Ale ani tam sa ich sen nenaplnil a po „skúsenostiach“ so stalinským terorom sa v roku 1938 vrátili domov, aby sa vyhli nutnosti prijať sovietske štátne občianstvo. Mladý Alexander spolu s bratom sa zapojili do ilegálnej protifašistickej činnosti. V roku 1944 sa obidvaja zúčastnili v odboji počas SNP. Alexander bol ranený, brat Július padol a ich otec sa dostal do koncentračného tábora.

V povojnovom období sa A. Dubček, ako aj veľká časť jeho generácie, nachol plánom výstavby socializmu, ktorý mal byť tou vysnívanou sociálne spravodlivou spoločnosťou uskutočnenou

v pomerne krátkom čase. Od roku 1949 pracoval Dubček v aparáte KSS. Čoskoro však videl, že prax budovania socializmu podľa sovietskeho vzoru sa odkláňa od vznešenej teórie. Formy a metódy, ktoré sa v politike udomácňujú ju deformujú, nastáva potlačanie občianskych a ľudských práv, prichádzajú nezákonné súdne procesy.

Postupne po odhalení dôsledkov kultu osobnosti (N. S. Chruščov ZSSR 1956), sa mení atmosféra v spoločnosti. A. Dubček sa usiluje o nápravu pomerov aj v Československu. Tým sa však dostáva do sporu s dogmatickým 1. tajomníkom ÚV KSC a prezidentom republiky Antonínom Novotným. Dubček požaduje dôslednú rehabilitáciu tzv. buržoázných nacionalistov, docenenie postavenia Slovenska v spoločnom štáte, demokratické metódy riadenia, nový program strany atď. A. Novotný bol v januári 1968 odvolaný z funkcie predsedu strany a na jeho miesto nastupuje A. Dubček. Začína sa obdobie slovenskej a českej jari (vo svete známa pod nepresným názvom Pražská jar). Akčný program strany, ktorý predniesol A. Dubček, proklamuje sériu demokratických reforiem, prechod od totality k demokracii. Kľúčovým momentom, ktorý patrí k jeho odkazu bolo, že A. Dubček sa zriekol politiky triedneho boja, v rámci ktorej dochádzalo k aktom bezprávia a proklamuje orientáciu na reformy tak, aby sa vytvárali podmienky pre rozvoj každého občana, aby sa odstránili výsady nomenklatúrnych kádrov, ktoré boli viazané na stranícku príslušnosť a aby do vedúcich funkcií mali prístup aj nestraníci na základe odbornosti. Zrušila sa cenzúra, uvoľnila sa politika voči cirkvám, rehabilitovali 35-tisíc nezákonne odsúdených. Z iniciatívy Dubčeka sa utvorila federácia, hľadali sa možnosti prepojenia trhu a plánovania, spolupráce s Európou, zaviedli sa voľné soboty. Spoločnosť sa prebudila, základ jej eufórie bol v súlade záujmov politikov a občanov. A. Dubček bol mimoriadne populárny nielen doma, ale aj vo svete. Pri medzinárodnom napätí medzi východom a západom vystúpil zo šedej zóny usmievavý politik, ktorý skáče z mostíka na kúpalsku a perfektne, chodí na futbalové zápasy a preferuje kontakty s bežnými občanmi. Dochádzalo k poľud-

Alexander Dubček od narodenia po dnešok

(dokončenie z 1. strany)

Vôbec neviem, koľkí zareagujú iniciatívne na napísané. Naša snaha nie je ohraničená takými názvami ako dobrovoľnosť, zákaz, príkaz, nariadenie. Skôr by sme radi čo najviac chceli registrovať slová a skutky vďaka tým, ktorí už včera začali naplniť obsah posolania Spoločnosti slovenských veľikánov.

My nie sme, ani sa necítíme byť na tomto svete, ba ani v našej vlasti, regióne či mieste bydliska naj múdrejšími a najschopnejšími. Máme však úprimne otvorené srdcia a úsilie pozdraviť sa každému skôr, než sa stihne on pozdraviť nám, naučiť sa skôr čo potrebujeme vedieť, aby sme mohli rešpektovať od-

bornosť aj preto, lebo sme si plne vedomí, že ten kto nevie, že nevie, nemôže vedieť, že nevie. Potom robí aj veľmi chybné kroky napríklad v úsilí po získaní a tým aj ovládaní empatie, či dôslednom hľadaní toho čo v sebe zatiaľ nedokázal nájsť.

Alexander Dubček nás rokom, ktorý sme ohraničili dvoma dátumami okrem iných aktivít, vyzval k verejným analýzam súčasného diania vašimi očami, ušami, hlavne vašou prácou odvíjajúcou sa od reči statočných srdiečok, podporovanie vašou odbornosťou i vašim celospoločenským cítením.

Jozef Škultéty,
prezident Spoločnosti
slovenských veľikánov

šfovaniu politiky. Prvá fáza obrodného procesu dostala názov socializmus s ľudskou tvárou. Počas obrodného procesu bolo zorganizovaných niekoľko stretnutí (Drážďany, Čierna nad Tisou, Bratislava) delegácií členských štátov Varšavskej zmluvy (ZSSR, NDR, Poľsko, Maďarsko, Bulharsko). Delegácia ČSSR na čele s A. Dubčekom bola predmetom stupňujúcej sa kritiky a výhrad voči našim reformám. Dubček obhajoval náš postup a napriek nátlaku, ktorý sa koncentroval na jeho osobu sa nepodvolil, mal za sebou dôveru občanov. Napriek tomu 21. augusta 1968 spojenecké vojská Varšavského paktu okrem Rumunska nás okupovali. Program obrody spoločnosti zanikol pod pásmi tankov. Čoskoro Gustáv Husák, ktorý predtým Dubčeka podporoval, prešiel ako sa hovorí na druhú stranu. Dubčeka zbavili všetkých funkcií a od roku 1970 bol intenzívne sledovaný Štátnou bezpečnosťou, zamestnať sa mu povolili v ústraní Lesného závodu na okraji Bratislavy. Podobný osud stihol aj jeho stúpencom. Dubček vydržal a kde sa dalo odhaľoval a kritizoval

normalizačný režim. Vernosť hodnotám demokracie a humanizmu, ktoré presadzoval, patria k nosným princípom jeho odkazu. Presadzoval ich i potom, ako sa stal v roku 1989 predsedom Federálneho zhromaždenia. Napriek tomu, že v prvých dňoch po novembrovej zmene sa Letenská pláň v Prahe ozývala „Dubček na hrad“ a do funkcie prezidenta republiky ho navrhla aj Slovenská národná rada, nestalo sa tak.

Ďalšia oblasť odkazu A. Dubčeka je napríklad spojená s jeho osobnostnými danosťami, v ktorých sú obsiahnuté aj jeho charakterové vlastnosti a životné hodnoty.

Nálady v spoločnosti pred rokom 1968, nespokojnosť s dogmatickými metódami riadenia krajiny na strane jednej a nádej, že sa to musí zlepšiť, vytvárali situácie a požiadavku na typ politikov ako bol A. Dubček. Nezaťažený obdobím kultu osobnosti, dynamický, odvážny a ľudsky prítiažlivý. Ako konštatoval jeho priateľ akademický sochár Teodor Baník (autor najvernejšie vytvorenej Dubčekovej busty): „Dubček vnášal do politiky ľud-

ské cnosti“. Pridával politike česť, pravdivosť, sociálny rozmer, priestor pre ľudí odborne zdatných bez straníckej príslušnosti. Mal mimoriadnu schopnosť nadväzovať kontakty s ľuďmi, vedel okolo seba zhromaždiť tím odborníkov a dokázal diskutovať aj s občanmi o ich potrebách a postojoch.

Pre A. Dubčeka, ako som ho poznal, bol kontakt s ľuďmi ako spätná väzba, pomocou nej získaval priame informácie, overoval si svoje zamýšľané politické rozhodnutia a ich dopad na spoločnosť. Bolo to pre neho tak dôležité, ako je kyslík pre ľudský organizmus.

Pri presadzovaní programových cieľov využíval, pokiaľ to bolo možné, metódy dialógu, diskusie a hľadania konsenzu, najmä po roku 1989, keď bol predsedom Federálneho zhromaždenia. Zdôrazňoval vtedy zosúladenie záujmov osobných a skupinových (nie raz zištných) so záujmami celospoločenskými a ich prioritu. Vývoj však naberal iný smer. Postupne sa programové smerovanie k sociálne spravodlivej spoločnosti vzdalo. Kon-

zumný spôsob života, slabo regulovaná privatizácia, korupcia a iné, odsúvali a odsunuli etiku, mravnosť politiky a politikov na vedľajšiu koľaj. Aktuálnym sa dnes stáva prioritne zdokonaľovanie existujúceho stavu rozširovaním a upevňovaním demokracie, solidarity a humanity. Oprávnené sa zvyšujú nároky na charakterové vlastnosti politikov a riadiacich pracovníkov v súčinnosti so spoločenskou aktivitou samotných občanov

Uvediem na záver niekoľko výrokov Alexandra Dubčeka k danej problematike, ktorá je oveľa širšia a rozmernejšia, ako sú naše stručné úvahy:

Som stúpencom mravného poňatia politiky. Mravnosť mi splýva s humanitou. Humanita, a nie násilie je mojim problémom.

Verím v dobro človeka.

Ľud, národ vôbec by mal byť svedomím svojho politika.

Učiť sa tolerantnosti, pochopiť, vypočuť názor iných, to je vari najdôležitejší problém skutočnej demokracie. Bez praktického pochopenia skutočnej znášanlivosti v oblasti politiky nemôžeme hovoriť o demokracii ani o kultúrnosti

spoločnosti.

Základnou črtou osobnosti A. Dubčeka bol súzvuk tých ľudských hodnôt a princípov, ktoré tvorili základ ako jeho oficiálneho, tak i neoficiálneho súkromného života. Občianska pospolitosť to vycítila a dôverovala mu. Vo svojom živote, ktorý bol tak bohatý na dejinné udalosti a poznamenaný dramatickými okolnosťami, poznal výslnie popularity a slávy vysokých politických postov, ale aj status občana druhej kategórie. V každom postavení ostával predovšetkým človekom so všetkými atribútmi, čo k tomu v pôvodnom slova zmysle patria. Dubček bol osobnosťou s prirodzeným optimizmom so snahou prežiť život zmysluplne osobne a tiež v kontakte a v prospech celej spoločnosti.

Plniť odkaz A. Dubčeka je svojim spôsobom beh na dlhú trať. Avšak nie je to záležitosťou vybranej skupiny ľudí, ale všetkých, ktorým záleží, aby život nielen ich, ale aj celej spoločnosti bol lepší, prežívali ho v mieri a pokoji, v súlade s prírodou.

prof. Ivan Laluha

Spomienky na blízkeho človeka

Ako som sa spoznala s Alexandrom Dubčekom a ako som sa vlastne ocitla v augustovom dianí roku 1968? Bola som dlhé roky hlásateľkou – jednou z prvých v Československej televízii v štúdiu Bratislava. V roku 1966 mi navrhli, aby som prešla na pozíciu „správarky“, teda moderátorky Televíznych novín. Netušila som, do čoho vlastne idem, že ma v tejto funkcii zastihne august 68. To bolo rozhodnutie, ktoré mi vlastne zmenilo celý ďalší život ako aj mnohým z nás.

Ako som vo funkcii moderátorky Československej televízie prežívala Dubčekov demokratizačný proces, ktorému sa hovorilo socializmus s ľudskou tvárou? Demokratizačný proces nazývali aj Pražská jar, aj keď neviem prečo, keď hlavnou postavou vlastne bol Alexander Dubček. Počas svojho funkčného obdobia, keď po Novotnom nastúpil do funkcie prvého tajomníka strany, sa zaslúžil o také zmeny, že od januára 68 akoby spolu s ďalšími svojimi spolupracovníkmi túto spoločnosť odklinal. Ako som to pociťovala v mojej rolobe moderátorky Televíznych novín? Zmizla cenzúra. Ne-

museli sme s takým strachom pristupovať k textu, ktorý mal politický obsah, spomínam si, že som čítala niekedy rovno z diaľnopisu texty bez interpunkčných znamienok. Nechcela by som to už živote zažiť, boli to nervy a strach, čo bude, ak sa náhodou pomýlim?...

A zrazu sa začalo všetko zlepšovať. Obnovovali sa staré súdne procesy. Mnohých ľudí rehabilitovali. V ekonomike pokračovalo úsilie o reformy a tiež čoraz častejšie sa ozývali hlasy za federalizovanie republiky, pretože ten pragocentrizmus sa už málokomu páčil. Prišlo celkové uvoľnenie, ktoré sme všetci, aj tí čo sme sa nikdy politike nevenovali, pociťovali ako závan slobody.

Potom prišiel 21. august 1968, keď vojská Varšavskej zmluvy prekročili hranice Československa. V ten deň ráno som z Prahy počúvala hlásiť Kamilu Moučkovú, moderátorku českých televíznych novín, protesty proti vstupu vojsk. Protestovali aj naši politickí činitelia na čele s prezidentom Ludvíkom Svobodou. Utekala som do služby, napriek tomu, že som službu nemala. To, že som šla pešo

pomedzi tanky, sa mi dnes zdá až neuveriteľné. Vtedy sme vysielali z budovy Slovenskej televízie na Námestí SNP, terajšieho Ministerstva kultúry. Bol tam paternoster – vojaci sa vozili hore-dole a hľadali nás po celej budove. Dlhú dobu nemohli nájsť hlásateľňu, takže asi dve hodiny sme mali možnosť utajene vysielat'. Naše vysielanie v televízii sa skončilo až keď do hlásateľne vstúpili vojaci so samopalmi. V nasledujúcich desiatich dňoch sa nám ešte podarilo vysielat' mimo budovy televízie, napríklad v garážach televízie. Keďže neskôr pri normalizačných previerkach som nebola ochotná súhlasiť so vstupom vojsk, spečatila som tým svoj osud a skončila svoje pôsobenie v televízii s okamžitou výpoveďou.

Neuvedomila som si, že toto moje účinkovanie bolo takým odrazovým mostíkom, že som mala tú česť zoznámiť sa aj osobne s Alexandrom Dubčekom, pretože on bol informovaný o všetkom, čo sa dialo v médiách. Vtedajší riaditeľ bol Jozef Vrabec, programový riaditeľ Ladislav Šoltýs. Po niekoľkých dňoch, keď sme sa mohli vrátiť do starej budovy, som bola pozvaná na

jedno vzácné stretnutie. Bolo to stretnutie Alexandra Dubčeka s jeho rodnými v Uhrovci. Pozvali nás spolu s programovým riaditeľom, keďže Dubček vedel, že som vysielala v tých pohnutých dňoch. Na stretnutí vznikla pri spoločnej večeri veľmi pekná fotografia, ktorú mám dodnes ako cennú pamiatku. Onedlho bola v Prahe schôdza Zväzu filmových a televíznych umelcov – FITES. Bola som tam aj s riaditeľom Jozefom Vrabcom, ktorý navrhol, aby sme navštívili aj Alexandra Dubčeka a odovzdali mu fotografiu zo spoločného stretnutia v Uhrovci. Riaditeľ Vrabec potom musel niečo súrne vybavovať, ale mňa prijal Alexander Dubček v budove Ústredného výboru strany v Prahe vo svojej pracovni, keďže bol ešte stále I. tajomníkom ÚV KSČ. Pomohol to zorganizovať jeho osobný strážca a šofér v jednej osobe Jožko Brinzík. Mali sme sa s Dubčekom o čom rozprávať v tých pohnutých dňoch. Dala som mu ako talizman malý zlatý medailónik a dodnes si s úctou odkladám zlaté pero Parker, ktoré mi venoval.

Neskôr osud chcel, aby som sa zoznámila aj Dub-

čekovou rodinou, pani Hankou a ich tromi synmi. Môj otec bol v nemocnici, v ktorej ležala ako pacientka aj pani Hanka. Raz, keď som navštívila otecka, pozdravila som ju a začali sme sa rozprávať. Vzniklo z toho veľmi pekné priateľstvo. K nim hore na Mišíkovu som chodila ako domov. Môj muž mal vtedy angažmán ako basketbalový tréner v Tunise a Dubčekova rodina mi veľmi pomohla prejsť krízovým obdobím, pretože ani pre mňa to nebolo ľahké. Dubček v tých dňoch po okupácii veľmi intenzívne všetko prežíval. Celé noci nespával kvôli tomu, že ho trápilo, koľko osudov vstup vojsk ovplyvnil a ako sa to celé skončilo. Vôbec neočakával, že by to takto mohlo dopadnúť. Trochu naivne Brežnevovi dôveroval, že na takéto niečo sa nikdy neodhodlá. Predtým mali totiž dobré vzťahy. V rodine Dubčeka sa všetko ľahšie znášalo. Pani Hanka bola takou centrálnou postavou. Vedela vniesť pokoj do rodiny. Bola vždy usmievavá, dobrá hostiteľka a výborne varila. Vždy som bola veľmi vítaná a aj Hanka bola veľmi rada, že tam chodím, (pokračovanie na 6. strane)

Náš host' – rektor Trenčianskej univerzity Alexandra Dubčeka – doc. Ing. Jozef Habánik, PhD

Rektor Trenčianskej univerzity Alexandra Dubčeka doc. Ing. Jozef Habánik, PhD. tesne pred odovzdaním vysokoškolských diplomov.

Trenčianska univerzita Alexandra Dubčeka bola založená v roku 1997. Pred jej vznikom v meste Trenčín a v trenčianskom regióne pôsobilo niekoľko detašovaných pracovísk iných slovenských vysokých škôl. Trenčiansky kraj bol posledným v rámci Slovenska, ktorý nemal vysokú školu. Okrem celoštátnej potreby rozširovania možnosti vysokoškolského štúdia a zvyšovania počtu študujúcich na vysokých školách, vznik samostatnej univerzity v trenčianskom regióne bol vyvolaný najmä vysokou koncentráciou strojárskoho, elektrotechnického a spotrebného priemyslu, významných výskumno-vývojových a projektových organizácií, sociálnych, zdravotníckych a kultúrnych organizácií a inštitúcií. Druhým dôvodom bol v trenčianskom regióne pomerne veľký potenciál mládeže spôsobilnej na vysokoškolské štúdium. Keďže táto univerzita nesie názov Alexandra Dubčeka a práve 27. novembra toho roku pri príležitosti spomienky na 99. výročie narodenia tohto slovenského veľikána štartuje naša redakcia v spolupráci so Spoločnosťou slovenských veľikánov Rok Alexandra Dubčeka ako rok návratov, spomienok a inšpirácie pre plnenie jeho odkazu, o rozhovor sme požiadali rektora Trenčianskej univerzity Alexandra Dubčeka v Trenčíne, doc. Ing. Jozefa Habánika, PhD., ktorý je v poradí piatym rektorom tejto univerzity a na jej čele stojí od mája 2013.

V rokoch 2006 až 2010 pôsobil na pozícii štátneho tajomníka Ministerstva školstva SR, kde mal na starosti vysoké školy, vedu, techniku a mládež. Aktuálne je tiež predsedom finančnej komisie Trenčianskej župy a poslancom Národnej rady Slovenskej republiky, kde je členom Výboru pre vzdelanie, mládež, vedu a šport. Odborne a vedecky sa venuje

problematike regionálnej ekonomiky a politiky, verejnej správy a regionálneho rozvoja. Je autorom resp. spoluautorom viacerých knižných publikácií, vedeckých článkov a štúdií vydaných doma aj v zahraničí, je členom vedeckých rád univerzít a vysokých škôl, riešiteľom grantových úloh a projektov. Jeho koníčkom je šport a turistika, je fanúšikom ľadového hokeja a futbalu.

Pán rektor, pri tomto rozhovore sa nestretávame náhodou. Alexander Dubček pochádza z Uhrovcu, teda z vášho kraja. Kedy ste začali vnímať túto vzácnu osobnosť nášho života, ako a prečo ste ju vnímali práve tak, a ako ju hodnotíte a vnímate teraz s odstupom rokov?

V prvom rade som hrdý, že som rektorom univerzity, ktorá nesie meno tejto významnej osobnosti našich moderných dejín a naďalej medzi mladou generáciou tak šíri odkaz humanizmu, tolerance a skutočnej demokracie. Alexandra Dubčeka som začal vnímať v súvislosti s novembrom 1989. Práve som bol v poslednom ročníku základnej školy a do momentu týchto udalostí, som o ňom počul len z rozprávania svojich rodičov a starých rodičov v kontexte Pražskej jari 1968 a obrodného procesu. Vnímam ho ako nositeľa hodnoty zvanej ODVAHA, čo bolo vzácnosťou vtedy aj dnes.

Máte osobne nejakú filozofiu na uplatňovanie odkazu Alexandra Dubčeka i ďalších slovenských veľikánov, mám teraz na mysli konkrétne Ludovíta Štúra a Milana Rastislava Štefánika, v našej súčasnej každodennej praxi?

Hovorí sa, že ľud, ktorý zabúda na svoju históriu je odsúdený na jej zopakovanie. V dejinách nášho slovenského národa sa udialo veľa rôznych turbulencií, z čoho by sme sa mali vedieť

poučiť. Nepovažujem za náhodu, že najväčší slovenskí veľikáni sa narodili v našom kraji, dokonca Ľudovít Štúr a Alexander Dubček v jednej obci, v jednom dome. Ich spoločnou črtou bolo, že pri svojom konaní vždy mysleli na svoj národ, pričom neboli motivovaní vlastnými kariérami, zárobkom, či obdivom, ale boli to vzdelaní a rozhladení gentlemani. Ak sa bavíme o súčasnej každodennej praxi, musíme začať už od „pieskoviska“. Súčasná mladá generácia sa nelíši od tých predošlých. Áno, úroveň informačných a komunikačných technológií, virtualizácia spoločnosti, sociálne siete, internet, mobilné aplikácie umožňujú odlišnú úroveň poznania, ale vedomosti a skúsenosti sú neprenositelné. Vštepovať lásku k tradíciám, hrdosť na krajinu by malo byť samozrejmosťou.

V čom vidíte zmysel uplatňovať konkrétne práve odkaz Alexandra Dubčeka v dnešnej praxi. Mám na mysli nielen vysoké školstvo, kde pôsobíte, ale keďže ste poslancom Národnej rady Slovenskej republiky aj v ostatných sférach nášho života. Osobne sa domnievam, že menom Alexandra Dubčeka sa mnohí oháňali a zrejme budú oháňat aj v budúcnosti pri získavaní politických bodov, ale bol to práve on, ktorý zdôrazňoval svojim prístupom potrebu uznávania osobnostných autorít v našich bežných životoch. Popri odbornosti skloňoval také charakterové črty akými boli a mali by aj dnes byť statočnosť, čestnosť, úprimnosť, otvorenosť, ľudskosť a pomoc druhým. Zdá sa, práve tieto vlastnosti mnohým na najdôležitejších postoch desaťročia chýbajú. Ako sa vy pozeráte na také konštatovanie?

Ak hovoríme o vysokom školstve a univerzitnom vzdelaní, tam sa snažíme naučiť mladú generáciu samostatne kriticky

myslieť. Je obrovský rozdiel medzi poznávaním a poznaním, manažérom a lídrom. Manažér má určité vedomosti, ktoré vie použiť v praxi. Líder má charakterové vlastnosti, ktoré ho ním v očiach druhých robia. A Dubček bol líder. Dodnes vzbudzuje jeho meno, konanie a odkaz európsky a svetový rešpekt a úctu. Bol nesmierne autentický, nemal problém voľne sa rozprávať s ľuďmi o živote, politike, bežných radoostiach a starostiach. A to podľa mňa robí človeka osobnosťou.

Alexander Dubček, a to tvrdia všetci žijúci, ktorí ho mali tú česť možnosť osobne poznať, v sebe nenosil ani štipku agresivity. Prečo je práve ona v dnešnom svete, našu rodnú hruď nevyvímajúc taká príznačná pre naše životy a čo podľa vás s tým treba urobiť?

Dnešná doba je charakteristická svojou rýchlosťou a dostupnosťou. Okamžitá dostupnosť informácií a okamžitá možnosť rýchlo reagovať. Rýchlo však znamená častokrát chybné, či v zápale hnevu. Všimnite si napríklad diskusie na internete, na sociálnych sieťach. Ľudia majú potrebu dať zo seba agresivitu okamžite von. Nosia v sebe pocit, že sloboda prejavu znamená reagovať na všetko, môcť urážať, alebo útočiť na tých, ktorí si tiež uplatňujú právo vlastného názoru. A keď

sa takto v diskusiách stretne niekoľko diferentných a k tomu agresívnych názorov, tak sa nikdy nedopracujeme k dobrému riešeniu, ale k narastajúcej spirále agresivity, pripomínajúcej tornádo. Pritom na niektoré reakcie by úplne stačilo vyspať sa. Tiež si všimnite to množstvo satiry a cynizmu. Považujeme to za humor, ale je to len pasívna agresia. Demokracia bez troch základných pilierov - vzdelania, rešpektu a úcty prináša často len agresivitu.

Osobne sa domnievam, že súčasný novinár by nemal byť ani sudcom, ani vyšetrovateľom, ale skôr spojovníkom ľudského dobra s hľadaním a poukazovaním na cesty nápravy negatív jednotlivcov a spoločnosti na rôznych stupňoch existencie. Kde by ste z tohto pohľadu zaradili napríklad súčasné školstvo?

Hneď na začiatok poviem, že naše školstvo nie je na tom tak zle, ako sa bežne hovorí. Na druhej strane súhlasím s názormi, že je najvyšší čas uskutočniť systémové zmeny, ktoré zabezpečia dlhodobú udržateľnosť jeho kvality a konkurencieschopnosti v medzinárodnom meradle, čo v globálnej ekonomike a spoločnosti je faktorom úspechu. Pojem reforma však úmyselne nespomínam, lebo už ich bolo za posledné roky toľko, že sa nedajú ani spočítať, ani vyhodnotiť. Rozvaha, zdravý

Významná pedagogicko - vzdelávacia osobnosť slovenského vysokoškolského života, akou rektor Trenčianskej univerzity doc. Ing. Jozef Habánik, PhD. je, láka aj vďaka tomu, že zastáva významné poslancenské funkcie, často žurnalistickú obec.

Pietny akt kladenia vencov pri významných výročiach patrí už tradične k vážnym spoločensko - výchovno spomienkovým udalostiam aj života rektora Trenčianskej univerzity.

rozum, čas, stabilita prostredia, vzdelávanie učiteľov a financie na odstránenie modernizačného dlhu plnohodnotne nahradia rôzne koncepcie, ktorých životnosť je veľmi krátka. Počul som o vás, že ste veľký priazniviec telesnej výchovy a športu. Naša Spoločnosť slovenských ve-

likánov má svojho ambasádora v osobnosti olympijského víťaza Jána Zacharu. Veľmi skromného a pracovitého človeka. Prečo sa tieto krásne vlastnosti strácajú z našich súčasných životov podľa vás?

Som veľký priazniviec pohybu ako takého. Šport nás obohacu-

je o princíp fair play, bez ohľadu či ide vrcholovú profesionálnu záležitosť alebo rekreačnú, oddychovú činnosť. Vďaka nemu nachádzame pokoru, pochopíme spoluprácu, rešpekt voči druhému, dokážeme krotiť svoju agresivitu, môžeme sa učiť prekonávať vlastnú poho-

dlnosť i vlastné limity. A prečo sa z našich súčasných životov stráca skromnosť a pracovitnosť? Pretože zrýchlením doby chcú ľudia všetko okamžite.

Kto sa podrobne zaoberá aj dnes životom a vystúpeniami Alexandra Dubčeka vie, že sa snažil svojou prácou podieľať na odstraňovaní deformácií v spoločnosti, do ktorých sa dostala po víťazstve nad fašizmom. On si nesmierne vážil napríklad oddanosť a statočnosť Ľudvíka Svobodu, ale aj množstva robotníkov, poľnohospodárov, špičkových odborníkov z iných sfér života. Dal ľuďom novú nádej a vieru práve v statočnosť osobným príkladom. Týmito prvkami sa zúčastňovať na moci a riadení svojej vlasti. Takými charakteristickými črtami inšpirovať široké vrstvy obyvateľstva pre praktickú demokraciu. Podľa mojej mienky, všetko toto sú hodnoty, ktoré nemožno nikde kúpiť ani predať. Ako toto dostať na prvé miesto v bežných ľudských činnostiach?

Odpoviem veľmi stručne. Každodenným zodpovedným a pozitívnym prístupom k svojim povinnostiam voči spoločnosti, rešpektom k rozdielnym názorom a hodnotám.

Je krásne, keď sa vedecké objavy premenia v praxi pre realitu zvýšenia zdravia a kvality našich životov na tejto planéte. Patrim medzi novinárov, ktorí prežili rôzne obdobia. Nesúhlasím, ak zo súčasného zla obviňujeme mladých ľudí, ale rovnako si nemyslím, že máme principiálne pretvárať dejiny pozitívne na tomto svete. Pribúda chudoba, pribúdajú vojny, nepokoje, v médiách polopravdy, ktoré sú ešte horšie ako ľži. Život naučil už našich pradedov i starších, že domov, to je kus zdravej lásky, nehy, dobra pre zdravú budúcnosť. Ako s tým narábať?

Raz mi jeden vzácny, skromný, vzdelaný a múdry človek povedal: „Nie vždy súhlasíš so svojimi rodičmi, ale s istotou vedz, že tvoji rodičia ti chcú len dobre. Problém je, že ich dobre, nemusí byť tvoje dobre.“ Mladým ľuďom prostredníctvom kvalitného vzdelávania, kritického myslenia, podpory talentu a tvorivosti ukázať rozmer informačnej spoločnosti. Aj nová generácia sa musí zaškoliť, ako vziať svet do svojich rúk tak, aby sa im v ňom žilo dobre.

Otázky kládol a za odpovede poďakoval Jozef Mazár

Dnes sa pýtame Ing. Stanislava Kolcúna zo Stropkova...

Prostredníctvom štvrtročníka Slovenskí veľikáni sa prihováraš čitateľom ako člen vedenia Spoločnosti slovenských veľikánov po prvý raz. Ako vnímaš a čo očakávaš od „Roku Alexandra Dubčeka“, ktorý vyhlásila Spoločnosť slovenských veľikánov obdobie od 27. novembra toho roku do 27. novembra 2021 na znak blížiacich sa osláv 100 ročnice Alexandra Dubčeka?

Slovenský národ, ako súčasť veľkej rodiny Slovanov, je bohatý na svoje dejiny, kultúru, tradície, ale aj osobnosti svetového významu, ktoré vzišli z jej radov. Dejepisci akosi opomínajú vyzdvihnúť veľkosť ducha našich predkov a význam ich prínosu pre ľudstvo novodobých dejín. Historické fakty našej národnej histórie sa mnohokrát ani nespomínajú v dejepise, ktorý sa dnes oficiálne vyučuje na školách. O pôvode a histórii našich predkov vieme v súčasnosti veľmi málo. Mnohým ľuďom pojmy ako napríklad Veľká Tartária, ktorú spomína Marco Polo v 13. a 14. storočí, či bitka pri Grunwalde v roku 1410, kedy sa písali dejiny našich predkov, nehovorí nič.

Hrozí nám, že aj dejinné fakty novodobej histórie zapadnú prachom dejín, pokiaľ si ich nebudeme pripomínať. Za veľmi dôležitý fakt považujem vznik Spoločnosti slovenských veľikánov, ktorého členom je mi byť čťou.

Nepatrim medzi historikov, vzdelaním som ekonóm štatis-

likánov, no za svoju morálnu povinnosť považujem poukazovať na veľkosť a úspešnosť nášho národa a našich predkov.

Medzi veľikánov súčasnej histórie, na ktorého sa akoby v dnešnej dobe zabúdalo, patrí osobnosť Alexandra Dubčeka. Meno, ktoré staršie generácie nosia v srdci, to meno pozná každý z nás. Význam osobnosti Alexandra Dubčeka ocenili univerzity čestným doktorátom v Boloni, Madride, Washingtone, Bruseli, Dubline aj v Bratislave. Za jeho prínos v oblasti zápasu za humanizmus a demokratizáciu získal 8 ocenení významných inštitúcií. U školopovinne mládeži je meno Alexandra Dubčeka už menej známe, mnohým, bohužiaľ už skoro nehovorí nič. Preto je našou povinnosťou pripomínať osobnosti a zdôrazňovať ich prínos hlavne mladej generácii.

Osobne som s nadšením privítal rozhodnutie Spoločnosti vyhlásiť obdobie od 27. novembra tohto roku do 27. novembra budúceho roku obdobím storočnice Alexandra Dubčeka. Verím, že aj v tomto čase vyhlásenej pandémie si naši čelní štátni predstavitelia nájdú priestor dôstojne si pripomenúť výročie narodenia nášho dejateľa.

Ty si dokázal zorganizovať toho roku spomienku na 17. november 1989 na východe republiky v Stropkove. Ako hodnotíš s odstupom času toto podujatie v Stropkove a ako na území celej

Slovenskej republiky?

Patrim medzi málo miest Slovenska, kde sa nám podarilo zorganizovať skromné stretnutie obyvateľov pri príležitosti Dňa študentstva, ktorý sme

Zabúda sa, že pôvodná myšlienka je pripomenúť si udalosti z roku 1939, kedy totalitný režim popravil deväť predstaviteľov študentských organizácií a asi 1200 študentov bolo de-

Aj v tomto prípade sú aktuálne slová nášho veľikána Milana Rastislava Štefánika: „Kto si myslí, že mu slobodu druhí vybojujú, ten jej nie je hodný“.

Žiješ a bývaš neďaleko historickej Dukly vo Svidníku. Ako vnímaš každoročné oslavy najťažších bojov II. svetovej vojny na území Slovenskej republiky, ba vtedajšieho Československa od roku 1989?

Bývam v mestečku Stropkov vzdialenom od Svidníka asi 12 km. Svidník je mojim rodným mestom.

Už od malých liet bola pre mňa Dukla Bránou slobody. Vyrastal som na príbehoch z úst môjho pradedka, babky a mamky z obdobia bojov o Duklianský priesmyk, ako aj z obdobia povojnovej obnovy a budovania kraja pod Duklou. Hrdinami boli hlavne vojaci oslobodzovacích bojov, ale aj bežní obyvatelia oblasti pod Duklou. Je priam dehonestujúce čítať komentáre niektorých takpovediac „historikov“ o nezmyselnosti bojov o Duklianský priesmyk. Z rozprávania mojich blízkych bolo jasné, ako sa ľudia tešili a očakávali našich osloboditeľov, hlavne nadšenie, že nás oslobodia naši vojaci pod vedením Ľudvíka Svobodu. Áno Svoboda niesol našim predkom Slobodu. Pamätám sa ako chlapec na každoročné návštevy armádneho generála Ľudvíka Svobodu a nadšenie tunajších ľudí, ako vŕcné si stískali ruky a objí-

(pokračovanie na 6. strane)

Ing. Stanislav Kolcún

si pripomenuli zapálením sviečok a spevom Slovenskej hymny. Deň študentstva je úzko spätý s bojom národa za slobodu. V dnešnej dobe je tento dátum bohužiaľ spolitizovaný.

portovaných do koncentračného tábora Sachsenhausen, z ktorých 35 útrapy neprežilo. Následne vysoké školy ostali zatvorené do konca 2. svetovej vojny.

Spomienky na blízkeho človeka

(dokončenie z 3. strany)

lebo pre ich rodinu to boli týždne a mesiace osamelosti. Normalizácia bola pre mňa v duchu stretávania sa s rodinou Alexandra Dubčeka. Hoci bola doba ťažká, zažila som pri tých návštevách veľa krásnych chvíľ. Napríklad, vždy ma pozvali na narodeniny, nielen na Dubčekove, ale aj na Hankine. Stretla som sa s celou širokou rodinou. Boli pri tom veselé chvíle. Keď všetci sedeli okolo stola a pieseň išla dokola, každý zaspieval svoju obľúbenú pesničku. Mal rád slovenské ľudové piesne, najmä tie zbojnícke, ale aj ruské pesničky. Zo spevákov pop music rád počúval Naďu Urbánkovú, Martu Kubišovou. Obľúbil si pieseň Starý rodný dom v podaní Dušana Grúňa. To sú drobné čriepky z obdobia, keď sme sa nevzdávali a nenechali sa deprimovať situáciou.

Neskôr k nim už toľko ľudí nechodilo, normalizácia trvala príliš dlho. Dubček klesal z jednej funkcie postupne na nižšiu, salámovou taktikou ho zbavovali pozície od predsedu parlamentu, veľvyslancu na ambasáde v Turecku, až po technika na Polesí v Bratislave. V päťach mal ustavične Štátnu bezpečnosť. U nich sme sa vôbec nemohli rozprávať, kým nepustili nahlas rádio alebo televíziu. Nedala sa prehovoriť ani jedna veta

bez strachu, že sa to nejakým spôsobom zneužije. Tým, že som tam dosť často chodila, v určitom období asi jediná, neušla som pozornosti Štátnej bezpečnosti ani ja. Či som bola u kaderničky, či u krajčírky, ľudia si všimli, že tam stojí celý čas auto a čaká, kým neodídem a potom išlo pomaly za mnou. Keď som odchádzala od Dubčekovcov, vždy ma vyprevádzal buď Dubček so synom, alebo zobral svojho vlčiaka a z Mišíkovej ma odprevadili vždy až domov. Raz ma dvaja muži v civile zobrali na výsluch na Februárku. Bol to brutálny výsluch. Vyhrážali sa mi, že moje deti vyhodia zo školy, že môj muž nebude môcť ako tréner pôsobiť v cudzine. Bola som z toho úplne rozklepaná. Keď som to Dubčekovi hovorila, povedal mi, že v živote by si neodpustil, keby kvôli nemu mala trpieť moja rodina. Potom sa dlhšie nad tým zamyslel a povedal: „Viete čo, pani Danka, aj tak už vedía, že sem chodíte, už je to jedno... takže pokojne im povedzte, že varíte s Hankou a normálne sa s nimi zhovárajte, keď za vami prídu.“

Počas normalizácie som robila núdzovo ako referentka na Právnickej fakulte na Katedre jazykov. Niekoľkokrát ma príslušníci Štátnej bezpečnosti ešte navštívili, po čase ich to prestalo baviť. Po revolúcii som sa dozvede-

la, že ma ešte za normalizácie vyškrtili z objektu ich záujmu, pretože videli, že sa im nepodarí cez moju osobu Dubčeka skompromitovať. Aj také boli osudy ľudí počas normalizácie. Nevie si to predstaviť ten, kto to nezažil.

Čas plynul a bolo to neuveriteľné, ale koncom osemdesiatych rokov zasa bolo niečo vo vzduchu, tušili sme, že príde k nejakej zmene k lepšiemu. Samozrejme Dubček nebol v zákulisí, ako by si to mnohí mysleli. Jeho aktivity boli rôznorodé, písal protestné listy kam sa len dalo, vlastne neustále korešpondoval s vtedajším vedením štátu aj strany.

Samozrejme, mal aj kontakty so zahraničím. Zahraničie našho nezabudlo. Meno Dubček sa stalo známe po celom svete. Najintenzívnejšie kontakty mal s politikmi z Talianska, vplyvných priateľov mal v Bologni a na Bolonskej univerzite. Keď sa schyľovalo k jeho ceste do Talianska ešte v čase normalizácie, nastalo vo vedení strany rušno, ale napokon do toho Talianska vycestoval. Spomínam si, že mi v tých dňoch povedal: „Pani Danka, ešte bude veselo.“ A to bolo minimálne rok pred zamatovou revolúciou. Takisto mi hovoril: „Budete aj hlásiť správy a vrátite sa do televízie. A uvidíte, s akou radosťou budete hlásiť správy.“ To sú pre mňa úžasné spomienky. Keď bol technikom na Polesí, po boku mu vždy stál verný Jožko Brinčík a jeho zásluhou som mala každé Vianoce tú najkrajšiu jedličku. Boli sme naozaj veľmi dobrí priatelia. Keď som išla za manželom do Tunisu, povedal mi: „Pani Danka, nezabudnite, že naša rodina Vás miluje.“ Ďakujem veľmi Dubčekovej rodine, že mi pomáhala prežiť normalizáciu.

V novembri 1989, keď sme chodili štrngat kľúčikmi, som si uvedomila, že Dubček predsa len mal pravdu, že možno ešte budem hlásiť v televízii. Rozhodovalo sa vtedy, či bude prezidentom Dubček alebo Václav Havel. V rozhlase sme mali naživo besedu, kde sme Hana Ponicová, Milan Polák a ja debatovali s poslucháčmi. Väčšina ľudí vtedy fandila, aby bol Dubček prezidentom, prvým porevolučným prezidentom. Pociťovali sme to tak, že buď vtedy, alebo už nikdy. Viem, že túžil po tejto funkcii, žiaľ nevyšlo to. Dlhho ho presviedčali, že by bolo lepšie, keby prijal funkciu predsedu Federálneho zhromaždenia. Dubček sa opäť vrátil do vysokej politiky. V sociálnej demokracii sa veľmi usiloval o takú politiku, akú pôvodne chcel presadiť počas Pražskej jari, teda v demokratizačnom procese. Záležalo mu, aby v politike nechýbal ľudský rozmer. Preto sa aj v sociálnej demokracii plne angažoval.

Pani Hanka sa bála, že sa vráti ten dravý drsný kapitalizmus, ktorý zažila kedysi ako dieťa. Že bude sociálny nepomer – na jednej strane veľká chudoba, na druhej strane veľké bohatstvo. Alexander Dubček ju veľmi upokojoval, že už to nie je také ako predtým, že časy sa zmenili, že Európa nedovolí, aby sa kapitalizmus vrátil v takej drsnej podobe.

Po mojom návrate do televízie, keď ma za riaditeľa Romana Kaliského rehabilitovali, mojím prvým hosťom bol Alexander Dubček v rámci cyklu relácií Tváre a postoje. Tento dokument je v archíve Slovenskej televízie. Neskôr som dostala príležitosť moderovať v Prahe aj celoštátny program Objektív, reportáže zo zahraničia. V Prahe som

zažila niekoľko milých príhod. Raz som sa stretla s Alexandrom Dubčekom úplnou náhodou. Išla som už po vysielaní pešo po Václavskom námestí a vidím, že dolu, kde sa začínajú Příkopy, je hlúčik ľudí. Až keď som prišla bližšie, som zistila, že Pražania obkľúčili Alexandra Dubčeka. Veľmi srdečne sa s nimi bavil a ja som ponad ich hlavy zakričala: „Zdraví Vás Bratislava!“ Zazrel ma a zvolal: „Pani Danka, kde sa tu beriete?“ Mimochodom, odhaľoval slávnostne sochu T. G. Masaryka.

Dubčeka milovali nielen Slováci, ale aj Česi. To sa ešte žiadnemu slovenskému politikovi nestalo. Pôvodne bol zástancom federatívnej republiky a len postupne si uvedomil, že Slovensko potrebuje mať svoj vlastný štát.

V tých porevolučných rokoch, keď sa už život opäť dostával do iných koľají, bol Alexander Dubček zaneprázdnený funkciou vo vysokej politike. Vtedy som sa pani Hanke dosť venovala. Žiaľ, po ťažkej chorobe v roku 1990 zomrela. Bola to statočná žena, ktorá v pravom slova zmysle stála po mužovom boku po celý čas v dobrom aj v zlom.

S Dubčekom som sa potom občas stretávala v prítomnosti Jožka Brinčíka. Naše posledné stretnutie bolo však nenaplnené. Bola som práve u dcéry, keď zazvonil telefón. Pri telefóne bol môj muž a povedal mi: „Dám Ti niekoho k telefónu.“ Bol to Alexander Dubček. Prišiel neohlásený zaželať pokojné Vianoce. To bolo posledný raz, ako sa mi prihovril. Ľutujem, že som vtedy nebola doma. O niekoľko mesiacov potom, po ťažkej autohavárii zomrel. Jeho smrť bola šokujúca a plná otázok. Dodnes si spomínam na neho ako na veľmi blízkeho človeka.

Dana Hermanová

Zo Slovencey aj k politikom

Fotoreportér Vladimír Benko nastúpil pracovať po ukončení FF UK v Bratislave do odvetvových novín Slovencey, kde ho do práce prijímal terajší šéfredaktor štvrtročníka Slovenskí velikáni. Mimochodom po prvý raz prijímal do funkcie redaktorky aj bývalú ministerku kultúry SR PhDr. Ľubicu Laššákovú. „Predpokladal som, že Vlado nebude dlho fotoreportérom Slovencey. Odbornosť, skromnosť a chuť stále zdokonaľovať sa ho za pár rokov posunuli do vtedajšej Československej tlačovej agentúry, kde sa stal parlamentným fotografom, ba dostal sa až tak ďaleko, že sa s fotoaparátom pohyboval aj v príbytku pána Alexandra Dubčeka“ - povedal šéfredaktor. Ako to všetko vlastne bolo ponúkame ako čítanie počas Vianoc toho roku na www.slovenskivelikani.sk - redakcia -

Dnes sa pýtame Ing. Stanislava Kolcúna zo Stropkova...

(dokončenie z 5. strany)

mali sa. Neboli to iba papaláši, ale bežní ľudia, ktorí vrúcne milovali jeho a on ich.

Vtedy boli oslavy viacmenej spontánne, ľudia tam išli, aby si pospomínali na spoločné zážitky z čias prechodu frontu, na stretnutia so svojimi osloboditeľmi. Medzi ľuďmi panovala úcta a pokora.

Po roku 1990 sa situácia zmenila. Pamätám sa ako po zmene režimu šla delegácia na oslavy KDO. Pred prezidentským autom ochranka vytlačala všetko, čo stálo v ceste. Pre ľudí to bol

svojím spôsobom šok. Predtým ľudia stáli popri ceste a mávali delegácii a príslušníci delegácie im. Áno, tá zmena prišla.

Oslavy prebiehajú už iba na formálnej úrovni, naši čelní predstavitelia, pravdepodobne z povinnosti, sa chodia odprezentovať. Tá ľudskosť a spontánnosť sa za tie roky vytratila. Účastníkov je z roka na rok pomenej. A to výročie vstupu našich vojsk v oslobodzovacom procese na naše územie počas II- svetovej vojny patrí medzi významné mil-

niky našich novodobých dejín. Čo by si priat od aktivít ľudí samotných, alebo akčných buniek Spoločnosti slovenských velikánov na území SR resp. aj v zahraničí?

Winston Churchill vyslovil pamätné slová, ktoré by sme si mali pripomínať: „Národ, ktorý zabudne na svoju minulosť, nemá budúcnosť“.

Ak nechceme ako Slovenský národ zaniknúť, našou povinnosťou je pripomínať našu históriu hlavne mladej generácii. Slovensko a naše dejiny sú bohaté, máme osobnosti, ktoré sú

vo svete známe a uznávané, no mnohokrát na samotnom Slovensku upadli do zabudnutia. Pre mnohých mená ako Michal Balud'anský, Aurel Stodola, či Michal Bosák, znejú skoro neznámo. Je smutné, že školský vzdelávací proces akosi zabúda v našich deťoch klásť dôraz na vlastenectvo a osobnosti našich dejín. Možno som rád, že osobne som vyrastal ešte v dobe, keď takpovediac Československo, jeho záujmy a dejiny boli na 1. mieste, aj keď nie celkom neovplyvnené vtedajšou ideológiou. Preto by sme sa mali

všetci pričiniť o to, aby sme pozdvihli našu hrdosť, hrdosť na naše dejiny a osobnosti.

Záverom by som chcel veľmi pekne poďakovať za odprezentovanie svojich názorov a svojho pohľadu na význam našich dejín a osobnosti, ktoré ich formovali. náš národ je ako strom, korene stromu sú naše dejiny, naši predkovia, naše osobnosti. Čím sú znalosti našich dejín hlbšie, tým náš národ hlbšie korení, tým má väčšiu a plodnejšiu budúcnosť.

Zhovárал sa Peter Ondavský

doc. Pavel Pollák

Na Alexandra Dubčeka spomína jeho priateľ, docent Pavel Pollák

S Alexandrom Dubčekom som sa zoznámil v roku 1949 v byte jeho otca Štefana Dubčeka, keď mladý Dubček žil v Trenčíne a navštevoval otca v Bratislave. S Alexandrom Dubčekom sme sa priatelili až do jeho smrti.

V novembri 1989 som sa s Dubčekom pred Justičným palácom v Bratislave zúčastil prepustenia Jána Čarnogurského z väzenia, kde študenti – vysokoškólcovia zobrali Dubčeka na pleciah a požiadali ho, aby k nim prehovoril. Jeho prejav odmenili potleskom. Potom sme s Dubčekom išli pešo od Justičného paláca až k jeho bytu na Mišíkovej ulici. Cestou ho ľudia zdravili skoro na každom kroku. Trvalo nám to na Mišíkovú ulicu pešo viac ako hodinu.

Večer Dubček vlakom odcestoval do Prahy na stretnutie so Slávikom a ostatnými disidentmi. Pri počúvaní večerných správ viedenskej televízie zrazu moja žena vykričala: Aha! To je náš Žiguliak! Čo si robil vo Viedni? Na obrazovke sa objavil náš Žigu-

liak s nadpisom: „Dubček na Hrad!“ V pohnutých novembrových dňoch som si v tlačiarňach v Krasňanoch tajne s priateľom dal vytlačiť plagát „Dubček na Hrad!“ a nalepil som si ho na auto a s ním jazdil po Bratislave. To ma však pristavovali policajti a nariaďovali mi plagát odstrániť. Kópie plagátu sú vystavené v Dubčekovom múzeu v jeho rodnom dome v Uhrovci.

Po ukončení Právnickej fakulty Univerzity Komenského v roku 1952 som prednášal dejiny na Filozofickej fakulte spomínanej univerzity.

V roku 1956 som rozširoval medzi študentmi a učiteľmi Univerzity Komenského prejav Nikitu Chruščova o zločinoch Stalina, ktorý predniesol na XX. Zjazde KSSZ a ktorý bol zakázaný Antonínom Novotným, vtedajším prezidentom Československej republiky ho publikovať a rozširovať. Za to som dostal zákaz prednášať spolu s vylúčením z Univerzity Komenského. Boli to pre mňa a moju rodinu s dvoma deťmi

ťažké roky.

Zmeny začali už v 60-tych rokoch, ktoré začal robiť Alexander Dubček, keď jeho zásluhou bolo prepustených viac ako 30 tisíc politických väzňov a súdy rehabilitovali obeť zločinov akými boli vraždy politikov Slanského, Frejku, Franka, Reicina, Švába, Margoliusa, Fischla, Šlinga, Šimona a medzi nimi aj čestného vyznávača socializmu Vladimíra Clementisa, ale aj rehabilitáciu zavraždennej Milady Horákovéj, ďalej zavraždených odbojárov v SNP – Trojana, Žingora, Bibru a Nosáka. Bolo to aj prepustenie z väzenia biskupa Vojtašáka, ako aj rehabilitácia buržoázných nacionalistov Husáka, Novomeského, Holdoša, Horvátha a Okáliho. Toto všetko sa uskutočnilo z iniciatívy a zabezpečenia Alexandra Dubčeka.

Každý národ má významných politikov a štátnikov. Nie každý politik sa stane uznávaným štátnikom. Alexander Dubček sa svojim životom a konkrétnymi krokmi zapísal do povedomia ľudí ako významný štátnik a to nielen doma, ale aj v zahraničí. Ako kľúčová osobnosť rokov 1968 a 1989 bol významným predstaviteľom slovenskej ľavice a šíriteľom hodnôt demokracie a humanizmu. Pojem

spoločného európskeho domu vnímal tvrdením, že hranice by nás mali spájať a nie rozdeľovať. Také bolo jadro jeho vystúpenia na Bolonskej univerzite v novembri roku 1988, kde mu dovzdali čestný doktorát.

Na budúci rok budeme spomínať 100 rokov od jeho narodenia. Dom v Uhrovci kde sa narodil Alexander Dubček je aj rodným domom Ľudovíta Štúra a v tomto dome som zostavil pamätnú izbu Alexandra Dubčeka obohatenú dokumentami z jeho života. Tam som odovzdal aj dokumenty o jeho založení sociálnej demokracie Slovenska, v ktorej som vykonával funkciu tajomníka.

Alexander Dubček vošiel do novodobých dejín Slovenska ako príkladnou osobnosťou, ideologickým bojovníkom. Najlepšie to možno príkladmi dokumentovať z roku 1968 pri vstupe vojsk Varšavskej zmluvy do Československa, keď takmer v bezvýhodiskovej situácii sa nezlomil a zachráňoval všetko z obrodného procesu. V Moskve musel voľiť medzi krviprelieváním, alebo vynútenou dohodou. Dubček v roku 1968 odmietol vojnu. Po následnom zhoršení politickej situácie a odvolaní zo všetkých funkcií v roku 1969 neopustil milované Slovensko. Ako veľvyslanec v neo-

ficiálnom vyhnanstve v Turecku v roku 1970 pochopil, že je pritlačený k emigrácii. A rozhodol sa po polročnom pôsobení vrátiť cez Maďarsko domov a zostať doma.

Ešte v období, keď pracoval ako vedúci tajomník ÚV KSC uvoľnil cenzúru tlače a otvorene presadzoval rovnoprávne postavenie Slovenskej národnej rady a Zboru povereníkov v otázkach najdôležitejších záležitostí vtedajšej republiky. História nezabúda, že Alexander Dubček pochádza zo slovenskej rodiny, v ktorej jeho otec, Štefan Dubček žil od roku 1922 v USA v Chicagu a tam sa zoznámil so svojou manželkou Paulínou. V roku 1925 sa rodina Dubčekovcov vysťahovala so štvorročným synom Alexandrom za prácou do Kirgizska v rámci družstva Interhel'po a v roku 1938 sa vrátila domov do Uhrovca vtedy so 17 ročným synom. Mladý Alexander pracoval ako strojník zámočník v Dubnici nad Váhom v tamojšej zbrojovke.

V roku 1944 spolu s bratom Júliusom sa zúčastnili Slovenského národného povstania. Brat Július padol v SNP. Po vojne v roku 1945 sa Alexander Dubček oženil s Annou a začali žiť v Trenčíne. Tam sa im narodili synovia Pavel, Peter a Milan. Alexander študoval na vysokej škole politickej v Moskve a po návrate sa stal prvým tajomníkom Ústredného výboru Komunistickej strany Slovenska a v januári 1968 prvým tajomníkom ÚV KSC. Za jeho tajomníčenia spoločnosť v rámci „Pražskej jari“ 1968 sa reformovala v politickej, hospodárskej a kultúrnej oblasti pod heslom „Socializmus s ľudskou tvárou.“

Tieto procesy začali na Slovensku už na prelome rokov 1963-1964 pod vedením Alexandra Dubčeka. Po invázii vojsk Varšavskej zmluvy do Československa v auguste 1968 Dubčeka zatkli a odviezli do Moskvy. Bol to koniec Dubčekovho obrodného procesu. V Československu nastala tzv. „normalizácia.“ Dubček pracoval v podniku Štátnych lesov v Bratislave. V roku 1989 po páde režimu komunistickej strany sa Dubček vrátil do politického života a bol zvolený za predsedu Federálneho zhromaždenia Československej republiky. Dňa 7. novembra 1992 Alexander Dubček po dopravnej nehode 1. septembra 1992 pri Humpolci zomiera.

doc. Pavel Pollák

So srdcom o srdci nášho života s primárom MUDr. Petrom Blaškom

Každý z nás ideme svoju cestou životom. Inú cestu má svätec, inú filozof, inú umelec, inú dobrý majster svojho remesla. Nás zaujímalo, akú cestu zvykne mať špičkový lekár, ktorý bude ochotný rozprávať napríklad so srdcom o srdci nášho života.

Primár intervenčnej kardiológie MUDr. Peter Blaško takým vzácnym odborníkom je. Po prvých vetách nášho spoločného rozhovoru napríklad už spomienkami na detstvo v nás navodil taký návrat do minulosti, že tá sa nám zdala tak jasná a živá, ako keby sme boli mladí. Tie odtiene nášho života sa nám zrazu zdali žiarivejšie s volajúcou túžbou žiť práve vtedy. Naše sny boli nepredstaviteľné. Mnohí sme sa videli majstrami sveta, športovcami na najjagavejšom nebi svetového športu.

Môj otec, RNDr. Jozef Blaš-

ko, dnes vyše 82 ročný ma zasväcoval od detstva do tajov prírody, nie raz sme v nej spávali pod stanom.“

Dnes 45 ročný vyhľadávaný intervenčný kardiológ, ktorého skúsenosti ocenili odborníci v ďalekom New Yorku, keď tam stážoval, ale i akademici z oblasti medicíny v Moskve to hovoril tak samozrejme a zaujímavo, nenásilne, že sa nám zdali aj veci, ktoré vás nikdy nezaujímali, fascinujúce. Výnimočná osobnosť, vraveli sme si s priateľom, ktorý bol súčasťou tejto neformálnej debaty.

O prírode sme spolu veľa nerozprávali. Všetky veci v prírode však pôsobia ticho. Vznikajú a nič nevlastnia. Plnia svoju úlohu a nič nepožadujú. Všetky veci tvoria, konajú svoje dielo. Keď dosiahnu svoj rozkvet, vracajú sa k svojmu pôvodu. Je to naplnenie osudu, večný zákon. A

poznať zákon je múdrosť.

„Pán primár, vy ste odborníkom na intervenčnú kardiológiu. Prezradte našim čitateľom, lebo sa s nimi chceme o túto vzácnu chvíľu s vami podeliť, aký je ten váš zákon života?“

Vášho života. Napríklad v oblasti medicíny? Nechceme učebnicové, medicínske nauky. Náš štvrtročník čítajú obyčajní ľudia“...

Načúval, čo rozprávame a zareagoval:

„Príde k vám pacient s infarktom, alebo dovezú vám ho, on ešte s vami rozpráva, ale trebárs o 5 minút môže byť mŕtvý. V našej profesii je predvídateľnosť veľmi dôležitá. Človek nie je diagnóza, každý človek, aj ten s infarktom, je individualita. Snažiť sa v každej chvíli spoznávať prvky jeho psyché a tela, vyhodnotiť to všetko rýchlo v mysli a tak rozhodovať, myslím si

to je pre mňa ten nepísaný, ale v srdci veľmi zakorený zákon. Pacient vie, že je v rukách lekára, ale ak mu robím úkon s cievmi, on to vníma. Pozoruje“...

Odbiehame od slov odborníka. Hľadáme okamžitý únik napríklad do krásnej prírody. Pripomínajúcej jednoduché veci ako bleďo modrú oblohu, mierny vietor alebo dokonca búrkový mrak na obzore. Otvárate svoje srdce doktorovi s vedomím, že existuje šanca, že sa môže jeden deň všetko skončiť a vy vďaka komunikácii s ním otvorením svojho srdca zažijete lásku a radosť, o ktorej ste nikdy nesnívali. Zistíte, že byť zraniteľný je jediný spôsob, ako umožniť vášmu srdcu, aby pocítilo skutočné potešenie, ktoré je tak reálne, že vás to desí. Uvedomíte si, že máte skutočného priateľa, odborníka, ktorého

(pokračovanie na 8. strane)

Dva domy jedného pána

„Nič nepatrí do minulosti, všetko je stále prítomné a môže sa stať znovu budúcnosťou.“
Fritz Bauer

Pozvánky boli rozposlané, výstava v Archeologickom múzeu vo Frankfurte nad Mohanom pripravená približne 250 návštevníkov, hostia pozvaní a zrazu COVID 19. Presne 4 dni pred otvorením výstavy. Dňa 19. marca 2020 sme museli všetko odvolať.

Aby sa nám nikdy nič horšieho nestalo, ale bolo to symbolické: Kostol a Synagóga to spolužitie nikdy nebolo jednoduché....

Táto výstava výtvarnej dvojice: **Monika a prof. Lubo Stacho z Bratislavy** sa snaží rozprávať príbehy prostredníctvom fotografického diptychenu.

Výstava „Dva domy jedného pána“ vznikla na Slovensku. Synagóga a kostol boli vždy fotografované v jednom meste, alebo v jednej dedine.

Kostoly boli zobrazené zvonku aj zvnútra. Po vojne boli synagógy väčšinou – bohužiaľ, aj kvôli chýbajúcim Židom – premenené na sklady, reštaurácie, fitness centrá, bary či kresťanské kostoly..

My, druhá a tretia generácia, máme zodpovednosť udržať pamäť naživo. **Nezabudnime, že slovo „zodpovednosť“ obsahuje aj slovo „odpoveď“.** My by sme mali odpovedať tiež na otázky, ktoré nám ešte neboli položené...

Dnes, viac ako predtým, si musíme uvedomiť v čase, kedy sa opäť verejne ponúkajú staré vzorce myslenia a správania, ktoré nám poskytujú jednoduché odpovede na zložité problémy. Vtedy je demokracia ohrozená a demokraciu treba brániť!

Tento projekt nenásilnou formou zdôrazňuje spoločné korene židovsko-kresťanskej Európy ako aj na spoločné riziká duchovnej devastácie.

Je to projekt o európskej identite. Ako to tiež zdôraznila viceprezidentka Európskeho parlamentu pani Nicola Beer pri prezentácii výstavy vo Frankfurte.

V dobe, keď znova ožívajú myšlienky antisemitizmu, je potrebné pripomínať minulosť.

„Nič nepatrí do minulosti, všetko je stále prítomné a môže sa stať znovu budúcnosťou“ ako to hovoril Fritz Bauer (generálny prokurátor, ktorý organizoval prvý osvievčimský proces v Nemecku).

Prezentácia výstavy vo Frankfurte bola veľmi dôstojná a mediálne echo tiež.

Predtým 10. novembra 2019 som prezentoval túto výstavu v Bad Homburgu, v meste v ktorom už roky žijem. Je to krásne kúpeľné mesto asi 20 kilometrov severne od Frankfurtu, bývalé letné sídlo nemeckých kráľov a cisárov. Výstava bola prezentovaná v sídle bývalej synagogy Bad Homburgu. Za prítomnosti veľvyslanectva slovenskej republiky riaditeľa slovenského inštitútu pána Ivana Hanuša, primátora mesta. Hlavný prejav mal pán profesor Jacoby zo svetoznámej Bauhaus Univerzity vo Weimare.

Umelci Monika a prof. Lubo Stacho svojim krátkym prejavom potešili návštevníkov.

Vo Frankfurte v Archeologickom múzeu som mal tú česť a potešenie privítať viceprezidentku európskeho parlamentu pani Nicola Beer, primátora mesta Frankfurtu, Harry Schnabela člena prezídiu ústredného zväzu židov v Nemecku a okrem iných, živý záujem zo Slovenska prejavili JUDr. Jozef Škultéty, PhDr. Jozefa Mazár a pán Roman Kapitáň.

Výstava bola veľmi dôstojne prezentovaná a katalóg s príhovormi hessenského ministra prof. Lorza, vtedajšieho veľvyslanca slovenskej republiky Dr. Lizáka, predsedu centrálného výboru Židov v Nemecku Dr. Schustera a mojím vlastným a hlavne článkom Petra Salnera zo Slovenskej akadémie vied vydaná v náklade 2.000 kusov v spolupráci s nemeckým fórumom kultúry reprezentovanej viceprezidentkou pani Tanji Krombach, mala veľký úspech.

S mediálnym echom sme mohli byť spokojní, predsa len tie mienkotvorné noviny ako „Frankfurter Allgemeine Zeitung“ viackrát obsérne re-

ferovali o výstave „Dva domy jedného pána“.

Imrich Donáth

P.S.

Treba poznamenať, ako i Peter Salner zo Slovenskej akadémie vied zdôrazňuje, že vďaka fondom Európskej únie, podpore zo strany štátnych, lokálnych a samosprávnych inštitúcií, ale aj ÚZZNO došlo v poslednom čase k oživeniu mnohých objektov židovského kultúrneho dedičstva. Spomeniem suburbium v Bardejove, synagógy v Košiciach, Trenčíne, či Banskej Štiavnici, v niekdajšej kráse sa zaskvela synagóga v Lučenci, pred dokončením je oprava historického objektu v Senci. Radosť z pozitívnych zmien však sprevádza smútok. Až na výnimky (Košice, Trenčín), každý z obnovených objektov „môže verejnosti ponúknuť rôzne duchovné, zábavné či ekonomické služby. Nič to však nemení na skutočnosti, že stratil svoju hlavnú funkciu. Prestal byť totiž domom Pána“... Spoločnosť slovenských veľikánov bola pri tom aj mediálne.

So srdcom o srdci nášho života s primárom MUDr. Petrom Blaškom

(dokončenie zo 7. strany)

vám v jednej osobe ponúkol sám život. Často aj veľa zo svojho. Pritom, život sa nám, laikom, zdá byť úplne iný, vzrušujúci a užitočný. Našou jedinou nádejou a bezpečnosťou je vedomie, že súčasťou nášho života sú aj skvelí medicínski odborníci.

MUDr. Peter Blaško, ktorý vyštudoval medicínu v Bratislave začínal, po promóciách práve tam, na Kramároch. Ale ako to vlastne bolo? Prečo sa nestal špičkovým športovcom, vodným pólistom či hokejistom? Ved' na promóciách mu bol aj spolužiak z lavice zo základnej školy, Miro Šatan? Náš dlhoročný úspešný hokejový reprezentant...

Znova sa pýtame.

„Ako jedenástročný som mal silné popáleniny na tele. Ležal som s nimi v nemocnici takmer 3 mesiace. A vtedy sa ma tam, v Topoľčanoch, v tamojšej nemocnici pán primár MUDr. Jozef Kotleba opýtal, čím chcem byť? Odpovedal som mu. Primárom! A on mi na to: Ach ták?! Hneď primárom! Aj dnes, keď má pán primár vyše 90 rokov a idem ho navští-

viť, preletí mi tá spomienka myslou. On, stále na svoj vek zrelý intelektuál, však uvažuje o veciach vesmírnych, veľa číta, rád komunikuje o súčasnom živote. A neverili by ste s akou odbornosťou uvažuje nad mnohými zmenami, riešeniami a postupmi“ zareaguje otec dvoch desaťročných dvojčiek Petra a Nely, ktoré sa im, teda jeho manželke Erike, doktorke medicíny z odboru stomatológie a jeho maličkosti narodili, keď začal rozbiehať vo funkcii primára nové kardiocentrum, v Ostrave.

Bolo to v roku 2011 ako v poradí 22. kardiocentrum na území Českej republiky. To už v tom čase mal za sebou ako primár vyše trojročnú prax z rozbehu Kardiocentra v Nitre, ktoré ako v poradí piate na území Slovenskej republiky spolu so svojim tímom spolupracovníkov rozbiehal, keď ukončil svoje vyše 7 ročné lekárske pôsobenie v známej pražskej nemocnici Motol.

„Do pražského Motola som sa prihlásil na konkurz, ktorý tam vypísali, ešte keď som začal pracovať ako mladý lekár v Bratislave na Kramároch. Profesor Jiří Vojáček

si ma vybral a som mu veľmi povďačný, že som mohol rozširovať vedomosti praktickou medicínou na špičkovom pracovisku práve v jeho kolektíve. Z Čiech som mohol odísť na viacmesačnú stáž do New Yorku a odtiaľ, po získaní ďalších poznatkov sa cez pražský Motol vrátiť domov, na rodné Slovensko“ – zareagoval, keď sme sa ho podrobne začali vypytovať na jeho zaujímavé odborné pôsobenie v obore invazívnych kardiológov, ktorých dnes v Slovenskej republike niet na výber. **A tak, MUDr. Peter Blaško často odovzdáva svoje bohaté skúsenosti aj vo Fakultnej nemocnici v Martine, ale najviac sa angažuje takmer vo svojom rodisku, v súkromnej ambulancii v Bánovciach nad Bebravou.**

Ak sa vám náhodou podarí stretnúť napríklad s lekármi MUDr. Martinom Porzerom z Fakultnej nemocnice v Ostrave či Krasimírom Trifonovom z Velikého Tarnova v Bulharsku, ale i ďalšími, možno v bulharskej Varne či Plovdive, kde chodil tiež prakticky odovzdávať svoje vysoko profesionálne skúse-

nosti viac rokov, dozviete sa, ešte oveľa viac o jeho aj exkluzívnymi pacientmi vyhľadáwanej odbornosti.

„Ja som presvedčený, že každý lekár pokladá za prvoradé podar' nezískne odbornú pomoc každému, kto našu medicínsku pomoc potrebuje. Samozrejme, horšie už je, ak by nás niekto nútil robiť medicínske kroky nezlučiteľné s našou prísahou. Sám sa týmto smerom uberať nebudem“ – povedal, keď sme sa ako medicínski laici začali vypytovať na súčasné testy, ktoré si v spoločnosti vyžaduje COVID 19. Samozrejme, že sme sa ho pýtali aj cez už z antiky načítané a našim laickým vnútrom prijaté: „Neskoro liek podávať, keď zlá choroba už nadobudla silu.“

A aby sme sa ešte viac osmelili, pomohli sme si aj výrokom poľského filozofa z 19. storočia Arthura Shopenhauera: „Zdravie nie je všetkým, ale bez zdravia je všetko ničím.“

„Súhlasím s tými, ktorí dokážu organizovať veľa užitočného vlastnou prevenciou pre zdravie svoje i mnohých. Aj bežný laik vie, aká dôležitá je silná imunita organizmu.

Úvodom sme to trochu okrajovo tým športom nadhodili v našej debate. A odbornosť testov? Tá prináleží odborníkom. Ono to máte tak, mám za sebou 3 úspešné atestácie. Urobil som ich v zahraničí u špičkových odborníkov, ktorých uznáva svet. V zahraničí mi tie 3 úspešne urobené atestácie bez problémov uznávajú. V Slovenskej republike mi z nich uznali dve, tú druhú len pred pár rokmi, aj keď ju mám už dávno za sebou. Nie všade platí:

Choď do sveta, dobre sa pozerať, vnímaj múdrosť pre život, vráť sa domov a to najlepšie odovzdaj rodákovi. Viete, múdri praotcovia už dávno vravievali, reči sa hovoria a chlieb sa je. COVID nás upozorňuje aj na to, čo ste mi nadhodili otázkami. Súhlasím s tými, ktorí tvrdia, že na odborné otázky musia dávať fundované odpovede a na základe nich prijímať fundované odborné závery len odborníci z danej odbornej oblasti.“

Aj takto zvyknú byť približované pravdy z hlbín srdca odborníka pre zdravé srdiečka našich životov. Jozef Mazár